

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

Nog een brandrestengraf. Toevalsvondst Roeselare Ventweg-Zuid.

Eindverslag van een toevalsvondst.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Nog een brandrestengraf. Toevalsvondst Roeselare Ventweg-Zuid.
Eindverslag van een toevalsvondst.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 106

AUTEURS

Marc Dewilde en Franky Wyffels

JAAR VAN UITGAVE

2018

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE

Het Romeinse brandrestengraf in vlak.
Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Marc Dewilde

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678
D/2018/3241/345

////////////////////////////////////

NOG EEN BRANDRESTENGRAF.

TOEVALSVONDST ROESELARE

VENTWEG-ZUID.

Eindverslag van een toevalsvondst.

////////////////////////////////////

MARC DEWILDE EN FRANKY WYFFELS

1 INLEIDING

Op 25 april 2016 meldde Willem Hantson, archeoloog bij de intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddienst RADAR¹, de toevallsvondst langs de Ventweg-Zuid in Beveren, deelgemeente van Roeselare. In de marge van de vlakdekkende opgraving van een gedeelte van het regionale bedrijventerrein Beveren Onledebeek (Roeselare)² was immers een vermoedelijk brandrestengraf aangesneden.

Na de vondstmelding aan het agentschap kwam Onroerend Erfgoed op 27 april 2016 ter plaatse en voerde het nodige veldwerk uit. Willem maakte duidelijke en werkbare afspraken met RTS, de firma die al met de infrastructuurwerken gestart was. Het terreinwerk duurde een halve dag en kon volledig uitgevoerd worden.

Fig.1: Willem Hantson (links) bekommerde zich, samen met het Agentschap Onroerend Erfgoed, om deze toevalsvondst.

¹ Het werkingsgebied van RADAR omvat zeven gemeenten in midden-West-Vlaanderen: Hooglede, Ingelmunster, Izegem, Lichtervelde, Moorslede, Roeselare en Staden.

² Door VEC (Vlaams Expertise Centrum) o.l.v. Peter Hazen. Zij verzorgden de opmeting, waarvoor dank.

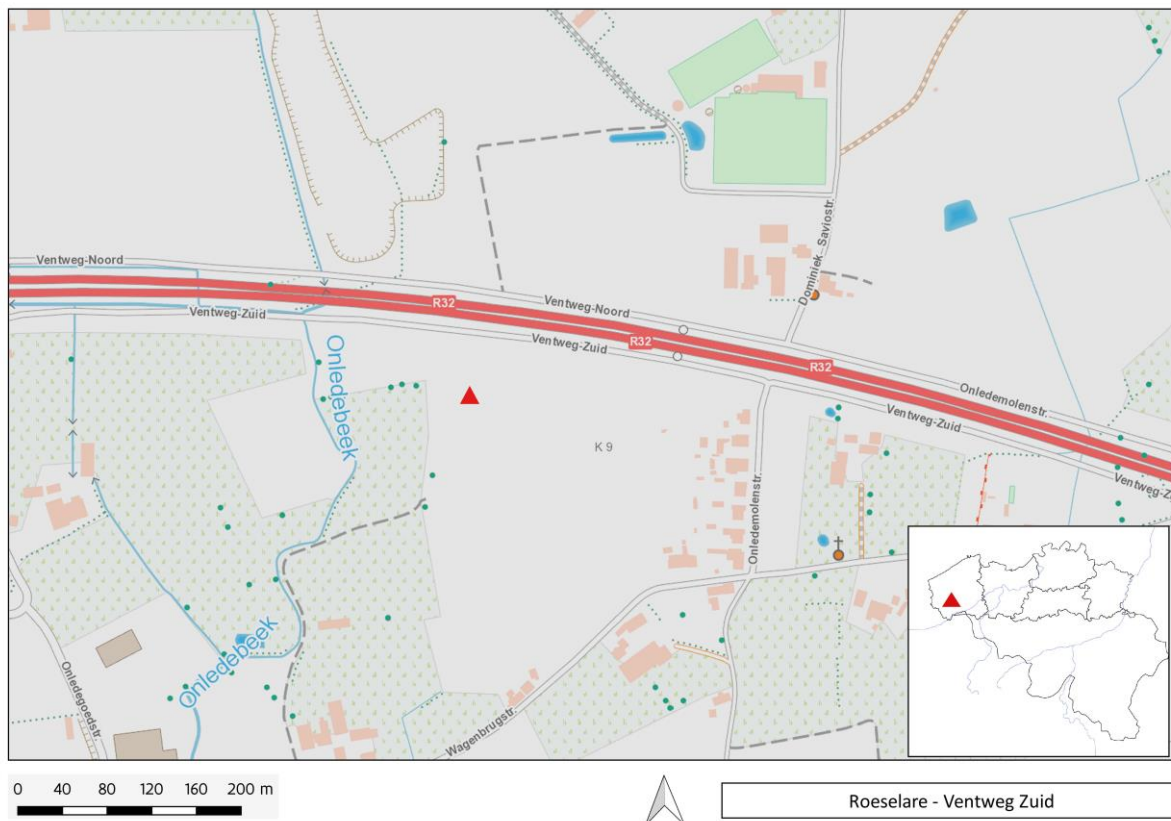

Fig. 2: Topografische kaart met aanduiding van de vindplaats, schaal 1:3000 (@AGIV).

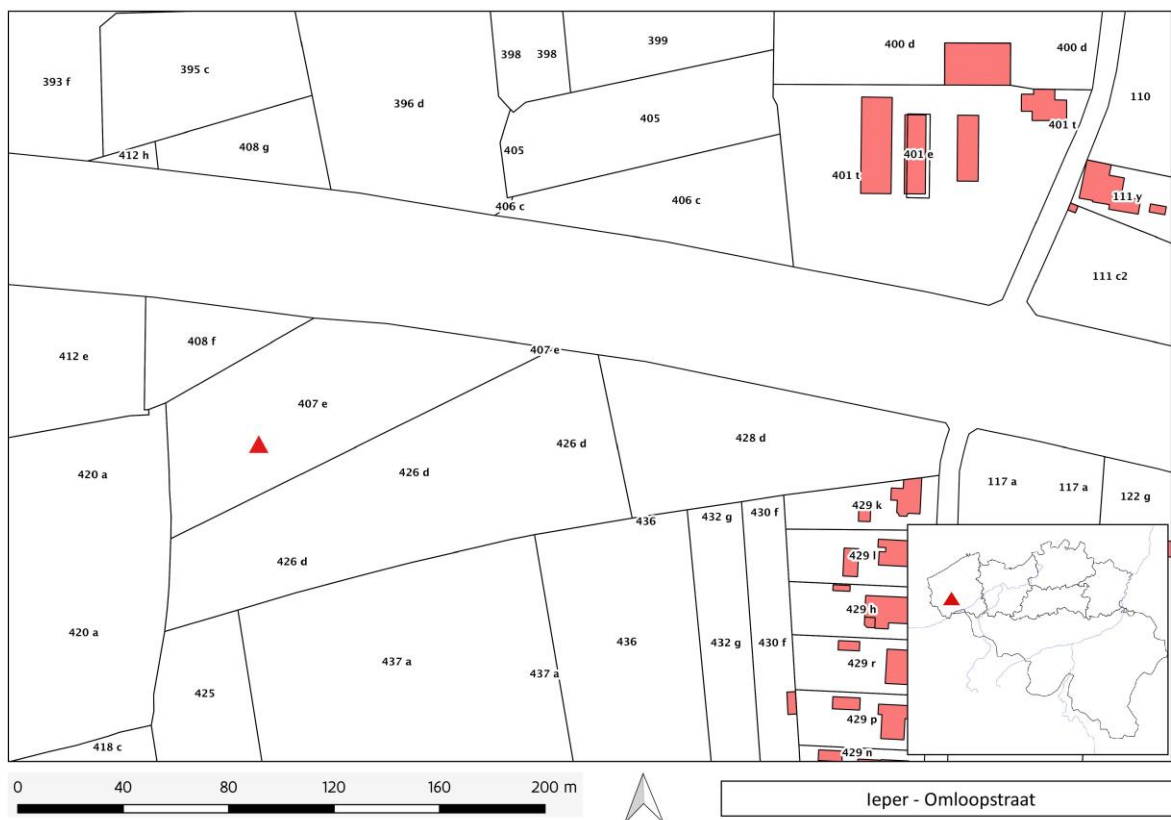

Fig. 3: Lokalisatie op de kadasterkaart, schaal 1:1750 (@AGIV).

2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

Roeselare – Ventweg-Zuid

Projectcode	2018A332
Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	Agentschap Onroerend Erfgoed (OE) OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Veldwerkleider	Marc Dewilde
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Roeselare
Deelgemeente	Beveren
Adres	Ventweg-Zuid / Onledebeekstraat
Toponiem	/
Bounding box in Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	Punt 1: x= 63612,5031 y= 186277,8586 Punt 2: x= 63612,6889 y= 186277,2334 Punt 3: x= 63610,6540 y= 186276,6738 Punt 4: x= 63610,3470 y= 186277,3150

Toevalsvondst

Datum vondst

25/04/2016

Datum melding

25/04/2016 (ID 12)

Dossiernummer

ID 17

Begin- en einddatum veldwerk

27/04/2016

Oppervlakte van het onderzoeksgebied

ca. 10 m²

Terreinwerk

Marc Dewilde (veldwerkleider, OE)

Franky Wyffels (veldtechnicus, OE)

Serge Wackenier (technisch assistent, OE)

Norbert Clarysse, vrijwilliger

Willem Hantson (RADAR)

Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal

Franky Wyffels

Tekenwerk en plannen

Franky Wyffels

Sylvia Mazereel (OE)

Fotografie terrein en vondsten

Marc Dewilde

Franky Wyffels

Rapportage

Marc Dewilde

Franky Wyffels

Sofie Vanhoutte (OE)

Verwerking en studie zeefstalen

Luc Muylaert (OE)

Brigitte Cooremans (OE)

3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 vermeldt het volgende in verband met toevalsvondsten, onder Hoofdstuk 5. Archeologie – Onderafdeling 4. Toevalsvondsten:

Art. 5.1.4. Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte

te doen bij het agentschap. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen. In voorkomend geval brengt het agentschap de zakelijkrechthouder en de gebruiker van de betrokken percelen, als ze niet de vinder zijn, en de gemeenten waar de vondsten worden gedaan ervan op de hoogte dat er vondsten zijn gedaan die vermoedelijk archeologische erfgoedwaarde hebben en wat de rechtsgevolgen daarvan zijn. De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte:

1° de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren;

2° de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen;

De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.

De Memorie van Toelichting van het Onroerenderfgoeddecreet vult aan:

Het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 vervolledigt als volgt:

Een toevalsvondst dient steeds op korte termijn behandeld te worden. Hierdoor beperkt de onderzoeksopdracht zich tot het evalueren van het bodemarchief en het *ex situ* bewaren van mogelijk archeologisch materiaal dat dreigt vernietigd te worden. Binnen de context van een toevalsvondst kan een voorafgaandelijk bureauonderzoek niet plaatsvinden. Dit bureauonderzoek dat de landschappelijke, bodemkundige, historische en archeologische voorkennis van de vindplaats verzamelt, is noodzakelijkerwijze na het terreinonderzoek gebeurd; de resultaten zijn in dit eindverslag opgenomen (zie 6.).

Aangezien het hier een toevalsvondst betreft, was een voorafgaande vraagstelling niet aan de orde. Het doel van het onderzoek van een toevalsvondst beperkt zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het *ex situ* bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden. Voor dit eindverslag is dit onderzoek uitgebreid. De resultaten van het archeologisch onderzoek zijn bestudeerd in het licht van de archeologische voorkennis van het gebied en de historische context om te komen tot een interpretatie van de site.

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013: *‘De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

Willem Hantson van RADAR regelde het nodige met de uitvoerende firma van de infrastructuurwerken om het terreinonderzoek zonder problemen te laten doorgaan. De topograaf

2018

van het archeologiebedrijf VEC dat in de buurt opgravingen aan het uitvoeren was, was bereid de precieze vondstlocatie in te meten, waarvoor onze dank.

4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

Het agentschap voerde het veldwerk uit op 27 april 2016. De uitvoering van dit onderzoek, de registratie en opgraving van de gemelde toevalsvondst, vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 1.0). Gezien het hier een toevalsvondst betreft, is er geen sprake van een voorafgaand bepaalde strategie.

Het terreinonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van veldwerkleider Marc Dewilde en veldtechnicus Franky Wyffels en door twee technisch assistenten. Willem Hantson van RADAR hielp mee bij het veldwerk en bezorgde ook heel wat informatie over het eerdere archeologisch onderzoek in de omgeving.

Het houtskoolrijke spoor werd gecoupeerd en systematisch afgegraven. Na opschoning van het vlak werden de aangetroffen sporen en de later gemaakte coupes manueel ingetekend op schaal 1/20. De lokalisatie van de grafkuil werd digitaal ingemeten door de topograaf van archeologiebedrijf VEC.

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Aangezien het bij deze toevalsvondst slechts om één structuur gaat, is deze volledig uitgewerkt. Alle gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een zinvolle conclusie te kunnen komen van deze vindplaats. Aangezien de vondsten en sporen volledig worden uitgewerkt, is een assessment binnen deze context niet aan de orde en wordt in dit rapport geen assessment-rapport opgenomen.

De studie beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de aard van de vindplaats en de datering. Eigen aan het onderzoek van een beperkte toevalsvondst is dat de uitwerking ervan veel vertelt over deze vindplaats maar weinig over de ruimere context.

6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

Het bewuste perceel is kadastraal gekend als Roeselare, 5° Afd., Sie A, 47.

De vindplaats ligt 120 m ten oosten van de Onledebeek, op een droge, zachte helling, net buiten de vallei van de beek.

Bodemkundig valt dit te situeren in een groot vochtige zandleem-complex, dat vlakbij (westelijk) doorsneden wordt door een noord-zuid verlopende sliet natte, zware klei met haaks aansluitende slierten natte zandleem.

Fig. 5: Lokalisatie van de vondst vooraleer het terrein deels als industriezone zal ontwikkeld worden.

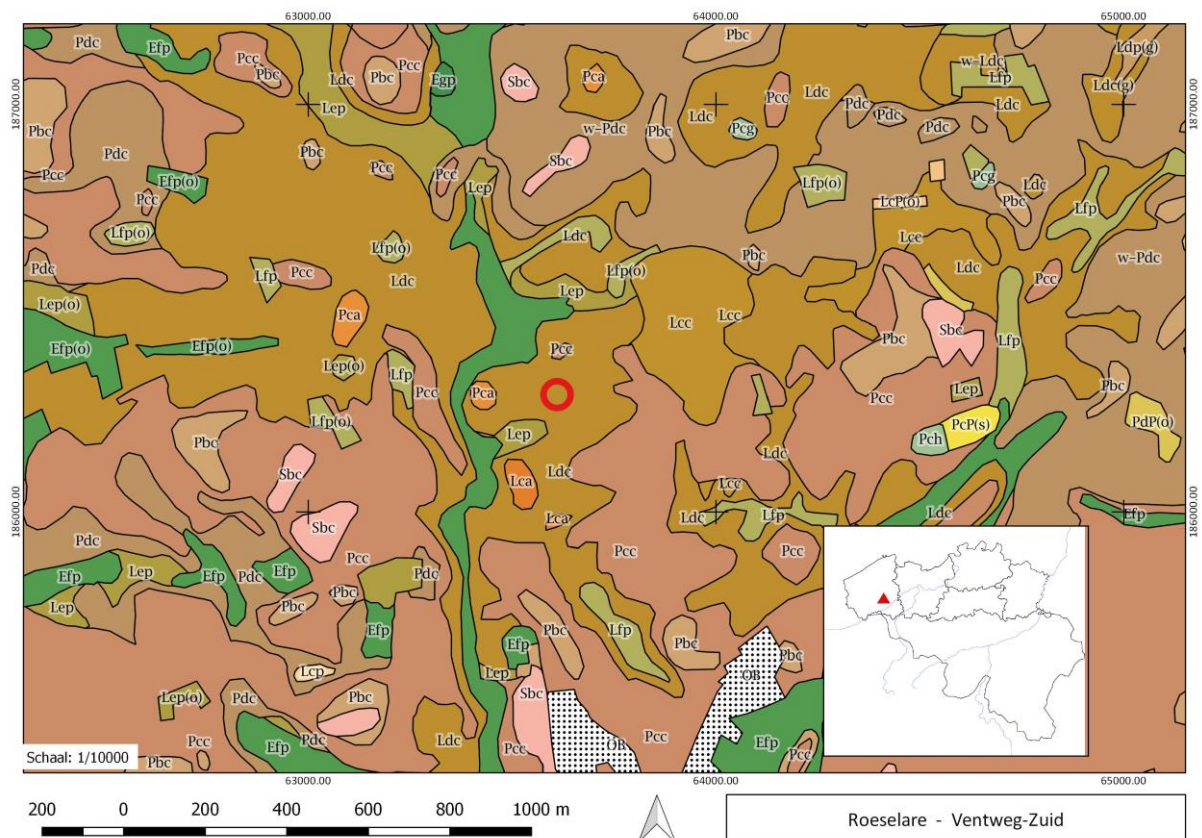

Fig. 6: Lokalisatie van de vindplaats op de bodemkaart. Schaal 1:10000 (©AGIV).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Gezien het hier een toevalsvondst betreft waarbij het historisch en archeologisch kader pas na het veldwerk kon worden onderzocht, beperkt dit onderzoek zich logischerwijze tot de historische en archeologische context relevant voor deze vindplaats.

Bij een vorige vondstmelding in 2011 werd een kruikamfoor uit de eerste helft van de 2de eeuw geregistreerd. Het stuk kwam zo'n 340 m ten NW aan het licht³ (fig. 7: 2011). Omdat het stuk volledig was, werd dit ook als een grafgift aanzien (CAI ID 157200).

In maart-juni 2014 was bij de eerste ontwikkeling van een bedrijventerrein, ongeveer 1 km naar het oosten, door GATE bvba een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, dat ook op Romeinse aanwezigheid wees⁴. Hier is de inplanting bepaald door de vallei van de Krommebeek. Er kwamen twee brandrestengraven tevoorschijn. Naderhand voerde BAAC bvba vlakdekkend onderzoek uit. Daarbij werden in totaal zeven brandrestengraven vastgesteld (fig. 3: B)⁵.

Het bij de toevalsvondst aansluitend terrein is middels proefsleuvenonderzoeken verkend door GATE bvba in het najaar 2015⁶. Er werd vlakbij een densiteit aan sporen van Gallo-Romeinse aanwezigheid aangetroffen (CAI ID 212856). De sporen verwijzen naar bewoning en begraving, maar ook agrarische organisatie en landschapsaanpassing. Zo zagen ook vier brandrestengraven het licht. In het vondstenspectrum komt een dominantie van 2de-eeuws materiaal naar voor. De site is bepaald door de Onledebeek. Dit was aanleiding voor vlakdekkend onderzoek door het Vlaams Erfgoed Centrum (VEC) in april-mei 2016 (fig. 3: A)⁷. In het opgravingsvlak dat zuidwestelijk aansloot op de toevalsvondst zijn daarbij nog eens acht brandrestengraven genoteerd.

Fig. 7: Orthofoto met lokalisatie vindplaatsen. Vondstmeldingen 2011 en 2016; A: Onledebeek 2015-2016; B: Onderzoek Krommebeek 2014-2015; C: Hooglede-Honzebrouckstraat 2016.

³ Dewilde & Wyffels 2014.

⁴ Deconynck *et al.* 2014.

⁵ Mostert 2017, 48.

⁶ Deconynck *et al.* 2015; Deconynck 2017, 30.

⁷ Hazen & Vossen 2018.

Ruben Willaert bvba nam op de aanliggende percelen proefsleuvenonderzoek voor zijn rekening⁸. Daarbij zijn vier vermoedelijke houtskoolmeilers opgemerkt. BAAC bvba zorgde in maart 2016 voor de afsluitende opgraving (fig. 7: A).

Ruben Willaert bvba screende in februari 2016 ook een westelijker gelegen terrein in Hooglede (Honzebrouckstraat) met proefsleuven (CAI ID 215977). Daarbij kwamen 24 houtskoolmeilers aan het licht⁹. Hier volgde in oktober 2016 een tweede, aanvullend proefsleuvenonderzoek, eveneens door Ruben Willaert bvba, waarbij 30 extra houtskoolmeilers aan het licht kwamen¹⁰. Deze werden uitgebreid natuurwetenschappelijk onderzocht. Ze dateren uit de late ijzertijd en de Romeinse periode.

Ten slotte werd nog iets zuidelijker langs de Onledebeek een volgend projectgebied aangesneden. Monument Vandekerckhove nv voerde in 2017 profsleuvenonderzoek uit¹¹. Naast twee houtskoolmeilers werden er in de noordoostelijke hoek ook Romeinse bewoningssporen aangetroffen.

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

De bodemkundige situering is op het terrein ervaren als vette (gleyige) , geelbruine, wit gevlekte leem. Het maken van bodemkundige referentieprofielen was binnen de context van het terreinonderzoek niet van toepassing.

7.2 DE SPOREN EN STRUCTUREN

Op het terrein werd het al snel duidelijk dat het om een brandrestengraf ging. Het betrof in vlak een rechthoekige kuil met afgeronde hoeken van 2,37 op 0,85 m met O-W oriëntatie. Het voorkomen ervan - vooral de nazakking - was door de sterke bioturbatie gevlekt (houtskool en leem).

Het onderzoek van de structuur leverde een lichtjes verdiept gedeelte op aan de westelijke kant, een zone van 1,2 op 0,75 m. Aan het opgravingsvlak manifesteerde dit gedeelte zich ook als wat donkerder.

In het verdiept - van 15 naar 28 cm - gedeelte viel aan de zijkant een nisachtig afgewerkt gedeelte op, waarin een samengedrukte, beroete kookpot in lokaal, grijs, handgemaakt aardewerk was geplaatst.

⁸ Van Goidsenhoven 2016.

⁹ Verdegem & Van Goidsenhoven 2017.

¹⁰ Beke 2017.

¹¹ Bartholomieux & Bot 2017.

Fig. 8: Het brandrestengraf in vlak. Het westelijk gedeelte, dat donkerder voor de dag komt, was lichtjes verdiept.

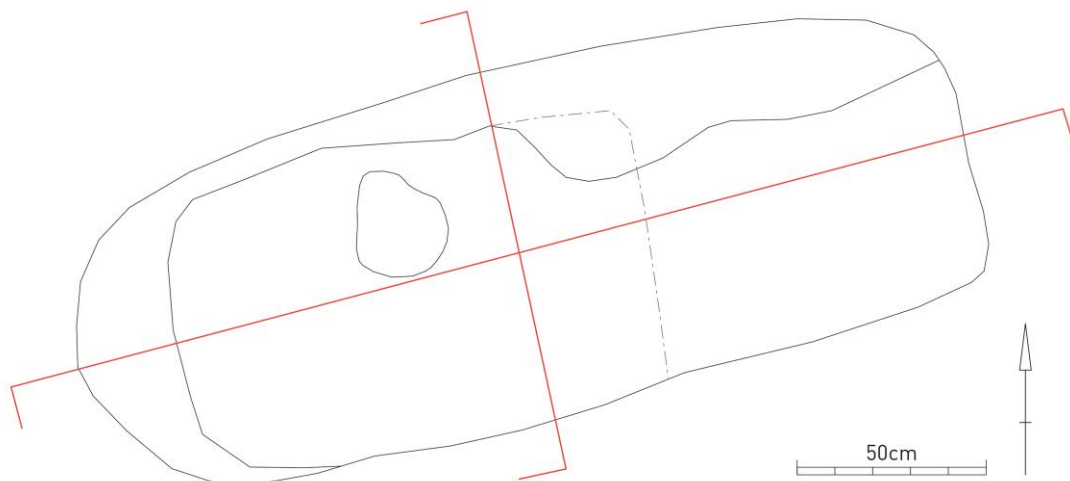
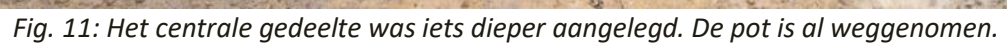
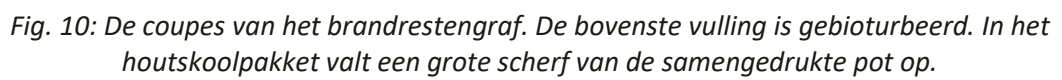

Fig. 9: De aflijning en vullingen van de grafkuil, met markering van het diepste gedeelte (stippellijn) van 1,2 op 0,75 m. Centraal in het noordwestelijke kwadrant is de ingedeukte pot aangegeven.

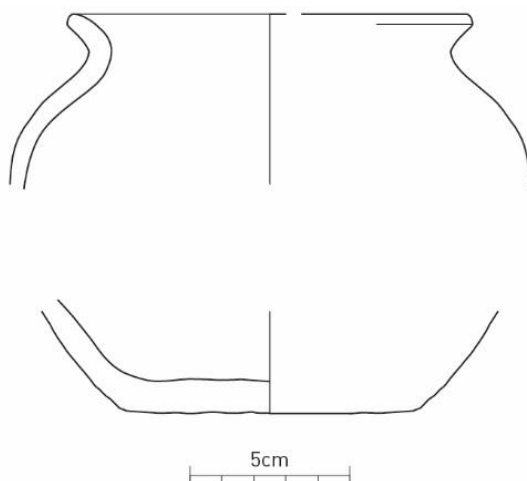

Fig. 13: Kookpot in grijs, handgevormd aardewerk.

Van elk kwadrant van deze kuil werd een grondstaal gezeefd en gescreend op de aanwezigheid van zaden en vruchten. Behalve veel houtskool en hier en daar enkele schaarse resten van hazelnoot (*Corylus avellana*) werden geen macrobotanische resten aangetroffen. Ook de inhoud van de pot bleek geen zaden of vruchten te bevatten¹⁴.

7.4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De toevalsvondst betreft een geïsoleerd brandrestengraf uit de Romeinse periode, dat wel aansluit op Romeinse bewoning en begraving in de (nabije) omgeving.

8 BESLUIT

De vondst en het onderzoek van een Romeins brandrestengraf vormt een interessante aanvulling op de verspreidingskaart van de Romeinse bewoning en benutting van de omgeving ten noorden van Beveren-Roeselare.

9 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

BARTHOLOMIEUX B. & BOT B. 2017: *Nota Roeselare onledegoedstraat (prov. West-Vlaanderen). Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek, Monument Vandekerckhove nv.*

BEKE F. & VAN DEN DORPEL A.C. 2017: *Houtskoolmeilers en het landschap in de Romeinse tijd. Archeologische opgraving te Hooglede, Honzebrouckstraat, Rapport 111, Ruben Willaert bvba.*

¹⁴ Overgenomen uit mail (1 september 2017) van Brigitte Cooremans, Agentschap Onroerend Erfgoed.

DECONYNCK J., WUYTS F., WINDEY S., CRUZ F., LALOO P., ALEMEERSCH L. & DE REU J. 2014: *Roeselare Bedrijventrein 'Noord-Oost'. Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek*, Rapport 73, GATE bvba.

DECONYNCK J., VERGAUWE R., ROZEK J., CRYNS J. & CRUZ F. 2015: *Roeselare Onledegoed (W.-VI.). Rapportage van het archeologisch proefsleuvenonderzoek 9 – 26 november*, Rapport 97, GATE bvba.

DECONYNCK J. 2017: Romeinse en middeleeuwse bewoning langs de Onledebeek te Roeselare. In: HANTSON W. (red.), Onder de RADAR Archeologie langs de Mandel 2010-2016, *West-Vlaamse Archaeologica* 27, 27-41.

DEWILDE M. & WYFFELS F. 2014: *Vondstmelding langs de Ventweg-Noord in Beveren-Roeselare (West-Vlaanderen)*, Onderzoeksrapporten Agentschap Onroerend Erfgoed 08, Brussel.

HAZEN P.L.M. & VOSSEN I. (red.) 2018: *Romeinse en middeleeuwse boerenerven in de vallei van de Onledebeek. Een archeologische opgraving aan de Ventweg-Zuid te Roeselare*, VEC rapport.

MOSTERT M. 2017: *Bewoningsdynamiek rond de Krommebeek. Verschuivingen in landgebruik en bewoning van de prehistorie tot en met de nieuwe tijd in Beveren (gemeente Roeselare)*. In: HANTSON W. (red), *Onder de RADAR Archeologie langs de Mandel 2010-2016, West-Vlaamse Archaeologica 27*, 43-56.

VAN GOIDSENHOVEN W. 2016: *Archeologisch vooronderzoek Onledegoedstraat (Roeselare)*, Rapport 94, Ruben Willaert bvba.

VERDEGEM S. & VAN GOIDSENHOVEN W. 2017: *Archeologisch vooronderzoek Hoogleder Honzebrouckstraat*. Rapport 97. Ruben Willaert byba.